

GASETA DE LES ARTS

15 OCTUBRE 1925

DIRECTOR: JOAQUIM FOLCH I TORRES

Any II. — Núm. 35

Un doble de la sèrie de la «Vida de Sant Francesc» del pintor Viladomat, descobert a Berga

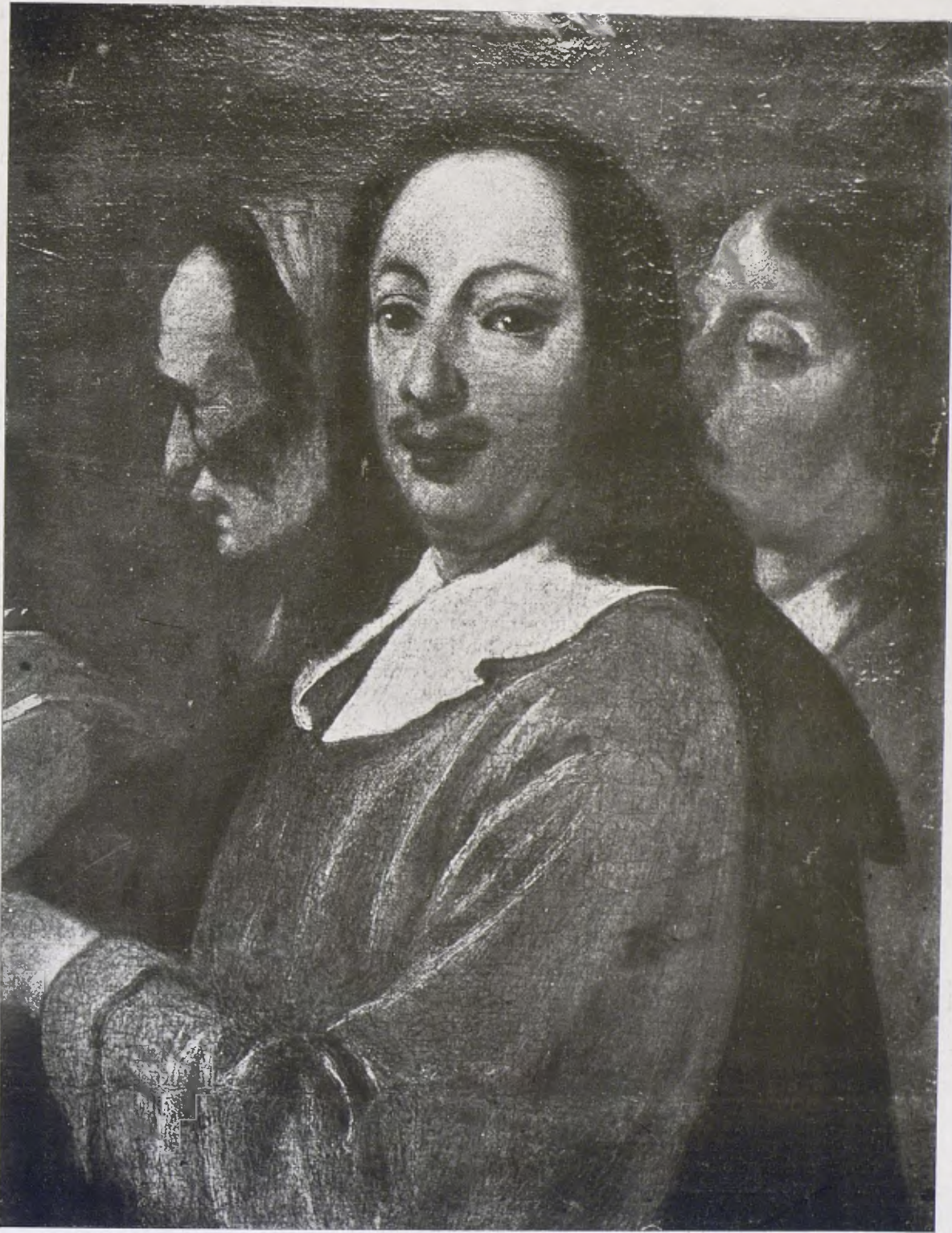
La Sala Viladomat, del Museu de la Ciutadella, guarda al costat d'altres obres i en els seus llocs d'honor, la sèrie de vint grans teles del pintor Viladomat, representant els passos de la vida i la llegenda de Sant Francesc d'Assís. Pròpiament, aquella és la Sala del nostre Renaixement, època la menys brillant potser de la nostra història pictòrica, presidida pel geni de Viladomat, que és un pintor evidentment superior a les seves obres, tot i que aquestes presideixin l'època en què va viure, amb una indiscutible superioritat damunt les produccions dels mestres coetanis.

Aquests quadres de la vida de Sant Francesc, Viladomat va pintar-los a principis del segle XVIII, per encàrreg del Convent de Fra menors de Barcelona, destruït quan la crema dels convents. En el claustre, damunt els murs socolats de rajoles, les teles de Viladomat eren espaiades i el sòcol, sota cada una feia un rètol, amb una quarteta en castellà, explicant el tema de la tela corresponent.

Sembla que amb gran escàndol de la gent encongida d'aquell temps, Viladomat cobrà aquells quadres a una unça d'or la pesa. Setze drets per una tela a l'oli, en composició de figures a tres quarts del tamany natural, no semblaria excessiu als nostres dies.

Incautats els poders públics dels béns dels convents, els quadres de la Vida de Sant Francesc, varen ésser posats a les mans de l'Acadèmia de Belles Arts de Barcelona i allí foren guardats amb el primer nucli de Museu de pintura antiga que existí a la ciutat, i portats després, amb lo millor que el Museu de la Ciutadella té, de l'època del Renaixement, en dipòsit a la única col·lecció pública d'art, que amb l'ajuda de totes les corporacions barcelonines, varen fundar l'Ajuntament i la Diputació l'any 1907, confiant a la Junta de Museus la seva conservació i engrandiment.

Aquesta obra de Viladomat, és considerada per molts dels comentaristes i biògrafs del mestre, com la millor, dins la vasta i escarçada producció pictòrica que ens va deixar. Al judici nostre, ho és també, i poques coses, de les moltes que hem vist de Viladomat, superen en to artístic,

ANTONI VILADOMAT. — Suposat retrat de l'artista en el quadre «Bateig de Sant Francesc». (Museu de la Ciutadella.)

en emoció i en vivesa pictòrica, i en facúndia compositiva sobretot, la sèrie de Sant Francesc del nostre Museu.

Diriem encara, que enllac en Viladomat és tant pintor com aquí, en el sentit d'usar una matèria rica i grassa, ni enllac el sentiment de l'artista s'és expressat amb tanta veemència i naturalitat. L'obra d'aquest home, que sent sovint el gravat italià o l'allegoria barroca, aquí és dolça i casulana; enternint-se amb el paisatge, donant una visió personal de la realitat en les actituds i en els rostres; com si descobris, ja en el punt àlgit de la seva vida, i en trobar la vellesa, un món al seu entorn ple de gràcies novelles, una naturalesa que constituïa una font de temes i

d'inspiracions, molt més rica i abundosa, que la dels gravats i estampes vinguts de lluny, i dels quals es servia, en els seus treballs de taller constants i enfeïnats.

Es veu clar que quan Viladomat va pendre aquesta comanda, la va pendre amb gust, amb amor, amb predilecció especial. Els centenars de metres de pintura, amb que decorà temples i sales i cambrials en mil esglésies i cases conventuals de Catalunya, no eren pas fets així amb tanta devoció; hi brilla el geni, s'hi sent la saba d'un compositor fecunde, com ell era; hi espurnegen les grans qualitats típiques i els trets sentimentals i estilístics de l'home, però no hi ha aquell gust, aquell repenjar-s'hi de la complas-

cència, que dona sabor als quadres de la Vida de Sant Francesc i els fan més bons que els altres.

Apart d'això, que salta als ulls de tot aquell qui sia una mica habituat a veure obres d'aquest artista, hi han (venturosament guardades) algunes probes, com els seus dibuixos, que indiquen la lenta preparació de l'obra, el seriós estudi acomplert. La identificació de molts dibuixos de Viladomat, com a estudis per a la Vida de Sant Francesc és cosa fàcil, i ella sola seria prou per a dir-nos que no la va fer pas com en faria moltes d'altres, en les quals s'hi veuen els dubtes i les solucions de l'home que va a metres, com molt sovint anava.

Confessem que aquesta impressió nostra, en favor dels quadres que l'Acadèmia té en dipòsit al Museu, i la comprovació d'ella pels dibuixos, ens ha servit per a creure a en Viladomat, artista superior al concepte que d'ell podríem formar en mirar el conjunt de la seva producció, i que en donar ara la notícia del doble de la «Vida de Sant Francesc», que ha aparegut a Berga, sentim el goig de veure comprovada aquesta impressió certificant-se que Viladomat havia preparat aquesta sèrie franciscana, no ja amb els dibuixos que hem esmentat, sinó amb petites teles on totes les qüestions de composició i de color eren resoltes: completament resoltes. Perquè—i així ho diem en començar— a judici nostre, els quadres que s'han trobat a Berga ara de poc, no són una còpia

reduïda dels quadres grossos, sinó un estudi de solucions, en petit, a desenrotllar en la gran tela definitiva.

I ho creiem així perquè en aquestes petites teles no hi ha cap de les fadors de la còpia, sinó la vivida energia del què es va creant, del que raja del pinzell, del que surt espontani de la mà del mestre. Si fossin reduccions de l'obra grossa, altrament serien aquells blancs pastats amb amor; la vivor d'aquells rojos cuinats amb entusiasme. Agudeses de to i harmonies de matisos, que en l'obra grossa es perden; Viladomat creant és en els quadrets de Berga, per nosaltres, i així els tenim com un document doblement interessant, perquè són el pinyol, el moll, de l'obra millor de Viladomat.

«La temptació de Sant Francesc», per Antoni Viladomat, de la sèrie descoberta en el Convent de PP. Franciscans de Berga.

* * *

L'honor d'aquesta interessantíssima troballa, la devem al jove artista bergadà en Manuel Boixader. Aquest home intel·ligent i amorós de les coses d'art i de les coses de Berga, va saber pel P. Superior del Convent de Franciscans de Berga, Rnt. Francesc Sedó, que a les golfes, hi havia uns quadres vells guardats que no sabien el què eren. Fora de Berga, cumplint a Lleyda el servei militar, el jove Boixader, coneixedor dels antecedents de família que Viladomat tenia a Berga, sabent-lo pintor dels PP. Franciscans de Barcelona, pensava — com ens deia en sa lletra — des de la vella Catedral de Lleyda, convertida en Caserna, en si els quadres de les golfes dels franciscans, serien de Viladomat.

De retorn a sa ciutat nadiua, en Boixader, el primer que va fer, fou veure els quadres. Ja a les golfes, en un munt, lligat amb una corda d'espert, plens de pols i desídia, hi havien setze petites teles de igual mesura (0,53 x 0,45 1/2 mts.) que a primer cop d'ull es veien com obres de Viladomat. Sorprès encara, perquè els temes coincidien amb els de la sèrie de Barcelona, i més sorpresa, en netejar-los (cosa que en Boixader feu amorosa i curiosament), i observar que es tractava d'unes pintures plenes de vigoria i de les que es poden judicar bones, entre les bones del pintor.

Fou en aquest punt que el senyor Boixader ens va comunicar la troballa. Ple d'entusiasme, vingué a veurens amb sis de les teles trobades, i comprovarem davant les teles grosses del Museu totes les seves asseveracions. Un honor per a Berga, certament era el tenir-les i ho era pels PP. Franciscans de la ciutat, i sobretot ho era, per ésser d'un mestre fill de pares bergadans. Així en Boixader projectà una exposició de les obres il·lustrada amb una conferència sobre Viladomat, que jo hauria donat amb molt gust, responent a la seva de-

manda... pero... Ara ens diuen que els quadres no són a Berga. Ara ens fan saber alguns amics d'aquella ciutat, que per ordre del P. Provincial dels Franciscans, els han tret d'allí i els han dut al Convent de Vich (Mn. Gudiol els podrà veure, varem pensar)... I això perquè serà?... Es clar que si els PP. Franciscans són amos d'una cosa la poden portar on vulguin, però per què no donar a Berga el goig de veure'ls en una exposició i que hauria sigut un bell homenatge a Viladomat, i per què no guardar-los a Berga on tothom els hauria estimat?... Esperem que el gust dels Superiors de la Ordre, per a veure les obres, serà l'únic motiu d'aquest trasllat, i que els bergadans no hauran pas de queixar-se del allunyament de les pintures, i que al retornar podran ésser exposades públicament perquè tothom les conegui.

J. FOLCH I TORRES.

Les Exposicions

A la Sala Parés. — Va efectuar-se el dia 3 d'octubre la reobertura de la Sala Parés, integrada en els Establiments Maragall. L'acte fou concorregudíssim. El nostre amic Director de la GASETA, en Joaquim Folch i Torres, en nom dels Maragall, va donar mercès als concurrents i evocà la història de Can Parés. Les sales tenen unes admirables condicions de llum, i la instal·lació feta per l'arqui-

tecte Lluís Bonet i en Raimond Vayreda, és perfecta.

L'exposició inaugural fou concorreguda per artistes de totes les tendències i escoles. Mestres i gent jove, hi han fet cap amb obres d'estimables qualitats i algunes de rellevant interès. La llista dels noms dels artistes expositors, donarà idea del que és el conjunt important d'obres que s'han reunit a Can Maragall, per a celebrar l'inici d'aquesta nova etapa de Can Parés que desitgem que duri molts anys. Heus aquí la llista dels artistes que exposen:

J. Anet. — R. Benet. — J. Baixas. — Bergnes. — Baixeras. — Boquet. — J. Borrell. — R. Borrell. — J. Clará. — D. Carles. — Colom. — Casanovas. — Camps. — Canyelles. — Camins. — Cardunets. — Civit. — Capdevila. — Cabenyas Estrany. — Foix. — Maria Fresser. — M. Felez. — Ferrer. — Guinart. — Guardiola. — Mossèn Garriga. — Gimeno. — Gargallo. — Galí. — Humbert. — Laporta. — Llimona (R.) — Llimona (J.) — Marquès Puig. — Mompou. — Mumbrú. — Mercader. — J. M. Marqués. — I. Mallol. — Moliner. — J. Mir. — Martí Gras. — Manolo. — Obiols. — Oliver. — I. Pascual. — R. Padilla. — Pahissa. — Puig Perucho. — F. Planas. — Ricart. — Raurich. — Rafols. — Sunyer. — Sisquellès. — Sords. — Serra. — Sabater i Mur. — Sans i Castaño. — D. Soler. — P. Sabater. — Solanich. — E. Santasusagna. — R. Sabater. — A. Tolosa. — Torres i Fustè. — Togores. — Vayreda. — Vila. — Vilás. — Vázquez. — Canals.

A les Galeries Laietanes. — Exposada en aquestes galeries el pintor Enric Ochoa. Pintor de qualitats abundoses i de talent senyalat, li passa com als joves pintors de l'escola madrilenya, que fan més literatura que pintura. Es de notar en aquest artista una traça admirable i un «savoir faire» de resultats brillants. Alguns retrats són senzillament sorprenents en aquest aspecte, però hom sent que la pintura no és l'objecte d'art, sino una cosa més viva i transcendenta.

Un altre pintor exposa en aquestes Galeries que inicien la sèrie d'exposicions d'aquesta temporada. Aquest és l'artista valencià Enric Climent. Tots els caràcters de l'escola valenciana plena d'aptituds i sorollisme, són aquí. Un sentit poètic en les visions pictòriques, personalitza aquest artista, que en els seus bells estudis, sobretot, té moments de pintura excel·lents, dins el concepte de la seva filiació artística.

De conjunt l'Exposició inspira una viva simpatia i revela un sincer esforç digne d'elogi.

A les Galeries Malmcdé. — S'han fet reformes molt importants en aquesta sala d'exposicions. Un sistema de il·luminació perfecta i un tapiçat dels murs discret i entonat, on les pintures resalten bellament. El 15 d'octubre comença la sèrie d'exposicions amb una de pintures d'en Agustí Ferrer. El 1.º de novembre s'en obra una altra del artista alemany, W. A. Dorgerloh. Del 15 al 30 de novembre, altre de reproduccions de retauls. Al 1.º de desembre, una del pintor danès Herberkon. Del 15 de desembre al 15 de jener hi haurà una exhibició d'art oriental i extremoriental molt important. Del 15 al 30 de jener la del notable pintor en J. M. Capdevila, i s'en senyalen d'altres dels pintors Buck (alemany) pel mes de febrer i Willumsan (suec), pel mes de març.

A les Galeries Dalmau. — No hi ha encara exposició en aquestes Ga-

«El Sopar de Santa Clara i Sant Francesc», per Antoni Viladomat, de la sèrie dels PP. Franciscans de Berga.

leries, però començaran el dia d'aparèixer aquest número, amb una exhibició de pintura antiga. El primer de novembre, s'obrirà la de pintures del notable artista Isern Alié, i a seguit la de la distingida pintora Aurora Folquer. Pel desembre s'anuncien les exposicions d'en Dali (pintura) i del jove Junyer, que exposa per primera vegada. Seguirà a n'aquestes la del pintor alemany Schuhbaum. Al desembre hi haurà la d'en Francesc Gali, que molts esperen amb viva curiositat, car les feles que ha fet aquests dos darrers anys, semblà que han de cridar molt l'atenció. S'anuncien altres exposicions del escultor Dunyach, d'en Torné Esquius, d'en Josep Palau, d'en Ignasi Genovar i altres.

A les Galeries Areñas. — A les Galeries Areñas s'anuncia una bella temporada d'exposicions. Pel mes de novembre s'en organitza una de col·lectiva inaugural. Dins el mateix mes hi haurà la del pintor Joan Espina. Pel desembre tindrà lloc la de l'artista Sr. Martí Garcés i la de l'interessant pintor mallorquí Sr. Bergnes. Pel jener, ocuparan la sala l'Ignasi Mallol, que exposarà una sèrie nodridíssima de la seva darrera tongada de Tarragona i Olot, i en Meifren, amb paisatges de temes diversos. El mes de febrer, hi haurà a casa l'Areñas en Galwey i l'Iu Pascual. Pel mes de març en Labarta i en Torruella, l'abril el paisatgista Anton Farré i el pintor Oliveras, pel maig en Fèlix Pomés. Demés d'aquestes s'en celebraran d'altres d'art aplicat a tapissos d'en Tomàs Aymat, de laques d'en Bracons, de pintura ornamental d'en López Murillo i de fotografies especials de l'Areñas.

A la Pinacoteca. — Darrerament hi ha hagut una exposició de bells gravats anglesos i francsos. El dia 10 s'en obrí una altra molt interessant de pintura antiga i moderna, procedent de diverses col·leccions. Del 31 del corrent al 13 de novembre, exposarà el pintor Serra. Del 14 del mes vinent al 27 tindrà lloc

una important exposició-venda de dibuixos catalans del segle XVII. Del 28 de novembre al 11 de desembre, exposarà el pintor D. Fernández, i pel mes de desembre el pintor senyor Antich.

Lo campanary las campanas de Poblet

Manavan las antigas constitucions del Cistell que'ls Monastirs de l'Orde sols tinguessen duas campanas pera cridar la comunitat als Oficis divins.

Lo desenrotllo d'aquellas casas monásticas creá major necessitat de senyals pera comunicarse'ls monjos, y llavors se disposá que cada Monastir tingués lo nombre y calitat de campanas necessari pera los serveys de Maitines, Professons, Misas, Vespres y Exequias de difunts, deixant a l'autoritat del Abat l'ordenació del seu usatge.

Com ja podem suposar, Poblet no's quedá curt ni de campanas, ni d'ordenacions relatives a las personas y ocasions en que devian tocarlas. Guardém de tot lo recort ben autentic, mercés al manuscrit del Pare Fr. Francesch Dorda *Directori Perpetuo* del any 1694, que dedica a la materia lo llibre quint, o sian 17 páginas en quart de lletra molt espessa. Allí hi es tot, es a dir, la explicació dels tochs y senyals que's devian fer desde l'Oració Angélica del mati fins al enterro de mossos de la casa y forasters que morian al hospital.

Sens entrar en detalls, que resul-

«Visió de Sant Francesc», per Antoni Viladomat, de la sèrie dels PP. Franciscans de Berga.

tarian pesats dins aquesta mena d'estudis, direm que Poblet tenia las campanas següents:

La *La Petita del Dormitori*, que servia pera tocar a maitines y fer aixecar la comunitat.

La del *Refectori del Claustre*, no solament destinada a cridar los monjos al refetó, sinó també pera certas reunions que s'efectuavan baix las arcadas del claustre.

La de *Pá y ví*, única penjada en lo cimbori de l'Iglesia, y utilizada pera tocar quan s'aixecava Deu al altar major.

Y finalment, vuyt campanas colocadas al campanar nou que feu construir D. Pere Antón d'Aragó, quals noms eran:

Major o *Bernarda*, *Salvatera*, *Colombina*, *Valenciana*, *De Capitol*, *De Frases*, *Petita nova*, *Garranyau*.

D'aquestas campanas, la *Valenciana* y la de *Frases* eran las mes usadas pera'ls actes ordinaris de la comunitat. La *Major* y la *Salvatera* eran tocadas en festas y missas majors: y en las grans solemnitats de la casa hi havia repich general, que prou se sentiria en tota la rodonada. La *Garranyau* devia ser una campana esquerdada, doncs aixis son nom sembra indicarlo y ademés no figura com especialment dedicada a cap servey.

Los tochs de campana eran fets pel Sagristá, ab ajuda dels joves y novicis, y fins s'agafavan a las cordas los monjos mateixos, en certas ocasions solemnes.

Com es de ritual, las campanas enmudeixian durant tres dias cada any, abans la festa de Pasqua. Desde'l *Gloria in excelsis* de la Missa solemne del Dijous Sant, fins al *Gloria* de la Missa del Dissapte següent, eran substituïdas per las masses o matracas.

Y ja que d'aquestas senyals parlém, pot afegirse que penjada en un cantó del claustre, vora la porta d'entrada a l'Iglesia, hi havia la fusta o massa que's tocava quan los monjos malalts entraven en l'agonia.

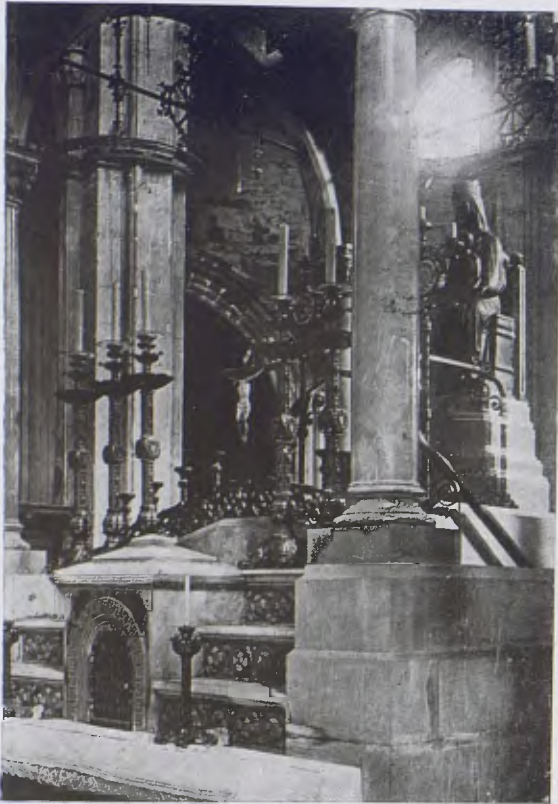
Antigament aquestas campanas se trobavan dalt lo cimbori de l'Iglesia, y d'ellas penjavan las cordas al bell mitj del creuher, es a dir al peu del altar major y entre'ls dos panteons reals. Mes al Juliol de 1662 Don Pere Antón d'Aragó aná a Poblet a portar lo cos del seu difunt germá lo Cardenal Don Antón, y a estrenar los panteons que pera sa familia havia fet construir sota las arcadas del creuher ahont reposavan los Reys d'Aragó, y no li agradá aquell espectacle que calificá d'*indecent*, oferintse a pagar cent ducats pera construir un campanar ahont lo Monastir tingués per convenient.

Los monjos trobaren desseguida un lloch que tenia feta la mitad de l'obra. A la dreta del creuher, en la banda de l'Epistola, hi havia una torre quadrada, construïda entre'l gruix de la paret y'l cementir dels llechs, ab una escala de caragol utilitzada pera anar a la teulada de l'Iglesia. Tregueren lo sostre, pujaren la torre d'un pis y la cubriren ab una teulada de quatre pendants rematada per una creu.

La obra nova, que devia servir de campanar, fou feta tota de pedra picada, formant un quadrat de quatre metres quaranta centimetres, ab parets d'un metre trenta d'amplada. En cada una de las parets s'obren dos archs o finestralis pera penjar las campanas: aquestas arcadas tenen cinch metres d'altura y una amplada entre un metre vint y cinch y un metre cinquanta; y a sos costats se

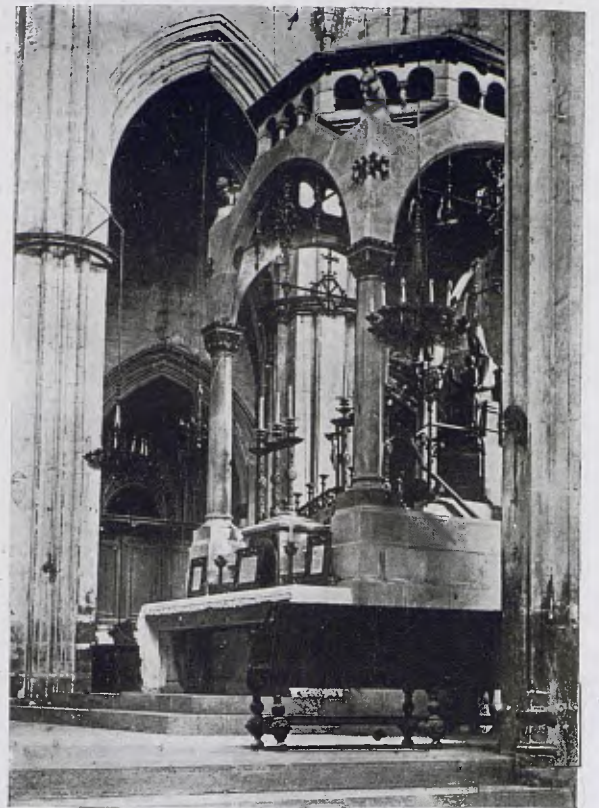
«Visió de Sant Francesc», per Antoni Viladomat, de la sèrie dels PP. Franciscans de Berga.

Detall del baldaquí de Sta. Maria de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

Detall del baldaquí de Sta. Maria de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

Detall del baldaquí de Sta. Maria de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

veuen encara los encaixos de pedra pera sentar las trujas. Al trespol, format per una volta de rajola cubrint l'antiga torre, hi ha també los forats per ahont baixavan las cordas al llarch de la paret interior del creuher, vora la porta de la Sagristia nova.

En cap vista general de Poblet hi trobareu aquest campanar, que ademés de tenir poca altura, queda ofegat entre'l cimbori de l'Iglesia y la llianterna de la Sagristia. Ha sofert poch de la destrucció del Monastir, havent sols sigut arrencadas pels vents las verdas teulas vernissadas de Valencia que cubrian la teulada.

No aixis las campanas, destruidas sens remey. Ja en 1822, quan la primera fugida dels monjos de Poblet, los vehins de Vimbodí s'emportaren la del *Claustre*, que fou restituida en 1825. Però deu anys mes tart las vuyt campanas d'aquest campanar foren tiradas al cementir del costat, y fetas trossos a cops de mall.

He tingut la sort de trobar lo compte de construcció del campanar, que detalla ab gran minuciositat com se feren las obras, materials que s'hi emplearen, quins treballadors hi intervineren, y'ls jornals que guanyaren. Es prou interessant per transcriure'l integrament. Diu aixis:

CONSTRUCCIO DEL CAMPANAR EN 1666, 1667 Y 1668

GASTO FET EN LO CAMPANAR FINS AL COBRIR

Cals y arena

	<u>Ll. S. D.</u>
Se feren tres forns de cals l'aun gran se feu a jornals y importaren 58 lliuras 3 sous 6 diners y lo menjar que foren 16 homes a 2 ll. cada die un sou 32 lliuras iunt.	90 3 6
It. dos fornets de cals que ni agué 147 mesuras a 4 ll. mitjera 29 ll. 8 s.	9 8
It. trenta dias un carro tirant dita cals a 1 ll. cada die 30 ll.	30
It. tres mesos un home ab dos Ruchs tirant arena per dita cals, a 12 s. cada dia soldada y menjar del home y dels Ruchs 54 ll 2 s ..	54 12 6

Conjunt de l'altar i baldaquí de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

	<u>Ll. S. D.</u>		<u>Ll. S. D.</u>
It. dits 3 mesos un home buscant y arreglant dita arena a 3 s. 6 d. cada die menjar y jornal.	15 18 6	It. se compraren 2.850 Rajolas grosses per fer un Arch devall lo Campanar y una volta y paviment d'ell sen paga 19 ll. 19 s. dich.	19 19
It. dos homens feren morter, o Argamasas sinch semanas a 7 s. cada die, 12 ll. 5 s. .	12 5	los ports de ditas rajolas un dia dos carros 2 ll.	2

Pedras y Rajolas

P. 15 dies un carro portant pedra de Milmanda a 1 ll. lo die	15
It. espallar lo Relotje per treurer la pedra se doná de preufet 50 ll. de menjar 30 ll.	80

	<u>Ll. S. D.</u>
It. sis homens un mes portant Pedra y Cals de la porta de la Iglesia al fossar a 3 s. 6 d. cadun cada die 31 ll. 10 s. dich.	31 10

Fusta per vestides, cordes y cabassos
A tres serradors deu dies

	<u>Ll. S. D.</u>
tallant y serrant fusta per fer las bastidas a 5 s. jornal 7 ll. 10 s. lo menjar a 3 s. cadun. 4 ll. 10 s.	12
It. dos parells de mulas y quatre carros un dia portant dita fusta 12 ll.	12
It. una Corda de espart y trinellas se portá de Valencia y costá 5 ll. 12 s. dos cordas de canem molt grosses per pujar la manobra 10 ll. y moltas Cordas primas per las vestides 12 ll. dich. ...	27 12
It. per 4 dotsenas de cabassos 2 ll.	2

Picapedrers

P.º Pere Borda Picapedrer 23 dies a 6 s. jornal y 31 dies menjar a 4 s. es 13 ll. 2 s.	13 2
It. Francesch Fuertes Picapedrer 6 mesos que son 8bre, 9bre, deubre 1665, Janer, Febrer y Mars de 1666, a 6 ll. 6 s. lo mes 37 ll. 16 s. lo menjar a 4 s. lo die 36 ll. 8 s. dich.	74 4
Lo Picapedrer Jaume Sobrador los mesos de 9bre y desbre de 1665, a 4 ll. 5 s. Janer, Febrer, Mars, Abril y Maig de 1666 a 5 ll. 4 s. Janer, Febrer y Mars de 1667 a 5 ll. Abril y Maig 1667 a 5 ll. 10 s. es iunt 99 ll. 8 s. y lo menjar de dit temps a 4 sous lo die 115 ll. 16 s. dich.	215 4
It. lo Picapedrer Labal Jener y Febrer 1666 a 4 ll. Mars, Abril y Maig a 5 ll. son 23 ll. menjar a 4 s. 30 ll. 4 s.	53 4
It. Francesch Gurich Picapedrer Abril y Marg 1666 a 4 ll. lo mes Juny, Juliol, Agost, 7bre, 8bre, 9bre y Dbre, a 4 ll. 14 s. lo mes 40 ll. 14 s. lo menjar en dit temps 54 ll. 16 s. iunt 95 ll. 10 s. dich.	95 10
It. Joan Mas Picapedrer, 7bre, 8bre y 9bre de 1666 a 4 ll. 5 s. = 12 ll. 15 s. y lo menjar de dit temps a 4 s. lo die 18 ll. 8 s. unit es 31 ll. 3 s. dich.	31 3

Mestres de Cases

l.l. s. d.

Me. Pau Costes mestre de Cases 66 dies en los mesos de Mars, Abril, Matg, Juny y Juliol de 166 a 10 s. lo die 33 ll. menjar a 4 s. lo die 13 ll. 4 s. 46 4

It. Me. Josep Margenet mestre de Cases un mes per 8 ll. que fonch lo de Mars de 1666 en Abril 17 dies a 7 s. lo die 5 ll. en los mesos de 8bre y 9bre 1666 29 jornals a 10 s., 14 ll. 10 s. son 28 ll. 2 s. y menjar de 87 dies a 4 s. lo die 17 ll. 8 s. es tot 45 ll. 10 s. dich. 45 10

It. Joan Tell mestre de Cases en Matg y Juny de 1665 ab un mosso a 13 s. lo die treballaven 23 dies 14 ll. 19 s. lo menjar dels dos a 8 s. lo die 9 ll. 4 s. 24 3

Manobrers

En tot lo sobredit temps que treballaren los mestres de Cases hi hagué 41 dies 8 manobrers cada die que a 3 s. 6 d. cadun de menjar y soldada es 57 ll. 8 s. y 88 dies 5 manobrers cada die es 71 ll. 10 s. iunt.... 128 18

Posar y adobar las Campanas

Tres fusters 8 dies mudant las truges a les Campanas y dos dies mudantlas a 2 ll. cada die 10 ll. menjar a 12 s. cada die 6 ll. 16 s. dich. 16

It. un fuster vuit dies fent la truja de la Campana grossa a 10 s. jornal 4 ll. menjar 1 ll. 12 s. dich.... 5 12

Dos daus aportaren de Barcelona per dita Campana costaven 23 ll. 5 s. dich. 23 5

Per pujar dita Campana demunt las Capellas a son lloch, dos mariners que vingueren ab ternals y cordes,

dos fusters, dos mestres de Cases y vuit homens sels dona de son treball 6 ll. 16 s. menjar 2 ll. 8 s. dich..... 9 4

Cobrir lo Campanar

Aportar y tallar 8 antenas per las bastidas y serrarne dos en Mars de 1667 5 ll. an servit pera acabar lo Campanar, dich..... 5

En lo Febrer 1668 per 17 dotsenas de llatas y 24 bigues per fer la munta o Cupula al Campanar tinch pagat als serradors 12 ll. 15 s. y per la despesa de 17 dies tres serradors a 3 s. cadun 7 ll. 13 s. 20 8

Als fusters asentaren y quadregaren dites bigues y llatas, ço es lo mestre 33 jornals 16 ll. 10 s. menjar 6 ll. 12 s. y lo fadri 50 dies per sos jornals 12 ll. 10 s. y per menjar 10 ll. es tot 45 ll. 12 s. dich. 45 12

It. dits fusters 25 dies enllatant la Cupula del Campanar y clavant las teulas y fent las bastidas per sos jornals a 15 s. los dos 18 ll. 15 s. lo menjar 8 ll. 15 s. es tot 27 ll. 10 s. dich..... 27 10

It. un mestre de Cases 32 dies acudint al sobre dit y posant las Canals y carenas per sos jornals a 4 s. cada die 6 ll. 8 s. y lo menjar altres 6 ll. 8 s. dich..... 12 16

It. quatre manobrers dits 32 dies a 3 s. 6 d. cadeun jornal y menjar 22 ll. 8 s. dich. 22 8

Al batlle de Tamarit per los nolits de las teulas 20 ll. dich. 20

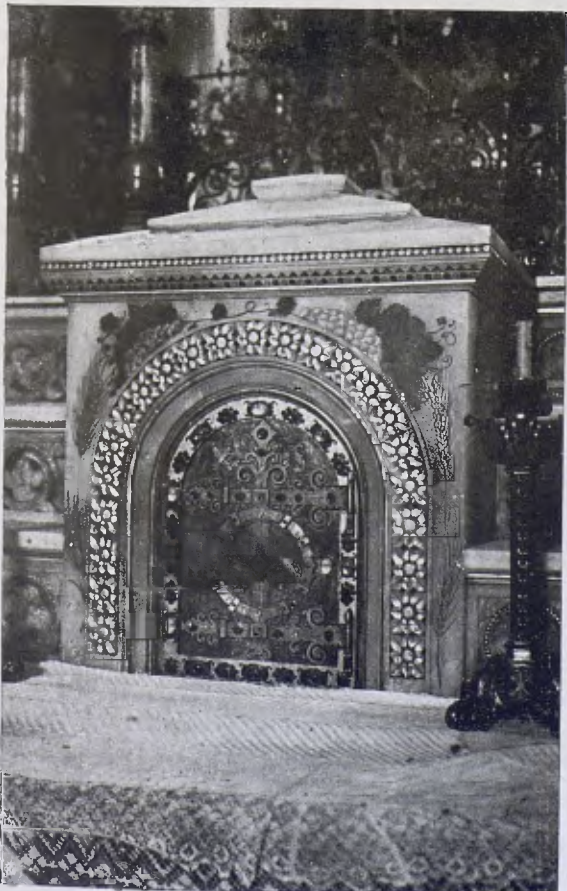
De aportarlas de Tamarit a Poblet 50 carregas de Matxo 50 ll. dich..... 50

1.446 46

La imatge de Sta. Maria de Cervera, després de la restauració (segle XIV).

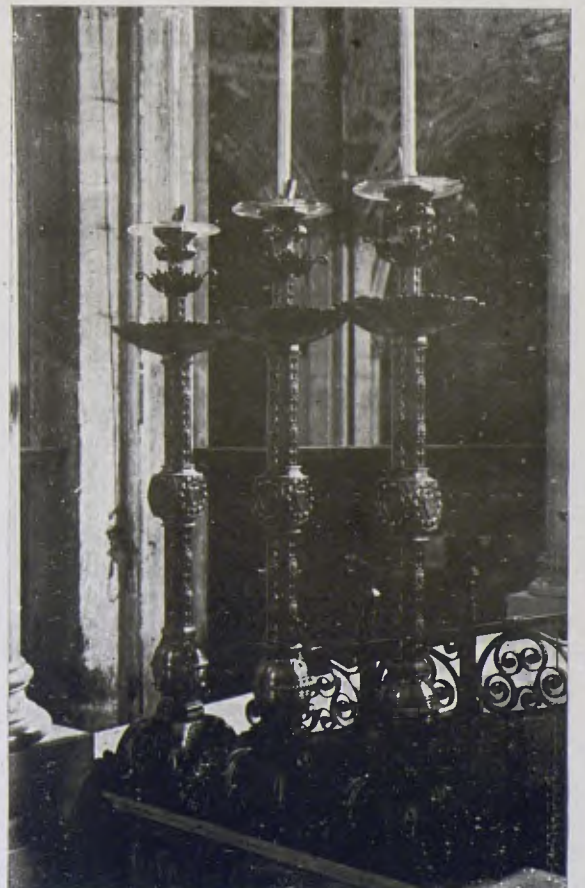
No he trobat lo nom del monjo que feu ab tant detall los comptes

Detall del Sagrari en l'altar de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

Detall del baldaquí de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

Canalobres de l'altar de Cervera (F. Folguera, arquitecte.)

anteriors. Evidentment devia ser lo Pare Bosser del Monastir.

Lo donatiu de D. Pere Anton d'Aragó, que com havém vist fou de cent ducats, no arribá a cubrir los gastos anteriors. Al cambi de l'època, aquestos cent ducats, se convertian en unas mil duas centas lliuras catalanas. Lo cost de l'obra, segons la suma total del compte, fou de mil quatre centas quaranta sis lliuras, quatre sous y sis diners. La bossa de Poblet degué abonar aquesta diferencia de duas centas quaranta sis lliuras, ab la qual se pagá la gran millora de son nou campanar.

Escrivint aquestas xifras, no'ns podém sostreure als calculs derivats de la vida obrera d'aquella època en comparació ab la mateixa vida d'avuy. Lo compte anterior ens ensenya lo que costavan, además dels materials, los mestres de casas, los picapedrers, los fusters, los fadrins, manobras y altres jornalers. Reduhint sos salaris a nostra moneda, es a dir, contant la lliura catalana a son equivalent de duas pesetas y mitja, resulta que a la segona mitad del segle XVII, o sia fá uns dos cents seixanta anys, se guanyavan los jornals següents:

Un mestre de casas, duas pesetas y mitja.

Un picapedrer, una peseta y mitja.

Un mestre fuster, tres pesetas.

Un fadrí fuster, una peseta vint y cinc centims.

Un manobra, una peseta.

Un home ab animal y carro propi, duas pesetas y mitja.

Un home ab dos ruchs propis, una peseta y mitja.

Además, tots los obrers eran mantinguts, costant lo menjar dels mestres una peseta y mitja diaria, y'l dels fadrins y manobras una peseta.

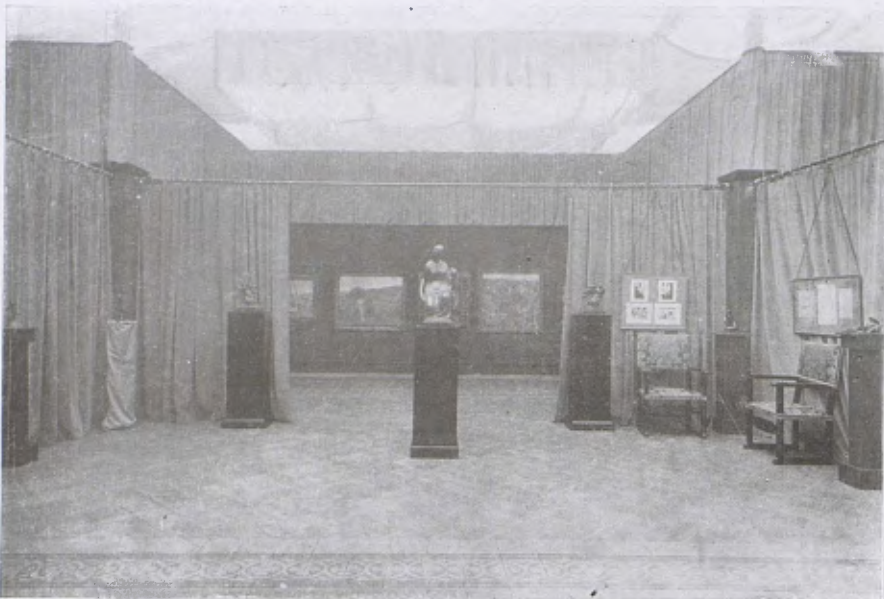
Es aixó ben poch, comparat ab los preus y jornals necessaris per causa de las exigencias de la vida moderna. Però, tot ben contat, potser llavors l'obrer vivia millor que avuy.

E. TODA.

De «Estudis Pobletans». Satisfent els desitjos de l'autor s'ha conservat l'ortografia de l'original.

El nou altar de Santa Maria de Cervera

Uns anys de predicar el respecte als monuments antics; uns anys de propagar la restauració de l'art litúrgic, i arreu comencen a florir els senyals de l'eficàcia. Ara a Santa Maria de Cervera, la bella església gòtica de la ciutat del pla d'Urgell, han fet

La «Sala Parés», dels Establiments Maragall. Conjunt de les instal·lacions. (Cl. Serra.)

un altar nou, i l'obra ha sigut de les més admirables que s'han fet en aquests anys darrers i de les que més lloances ha de mereixer dels amics de les coses d'art i de la dignitat de l'Església.

L'obra es deu a la iniciativa del senyor Ecònom de la parròquia el qual amb un seny digne de tot elogi i amb una constància i ardidesa exemplars, ha posat la feina en mans de vers artistes i ha cercat els mitjans econòmics necessaris, per a què desenrotllessin els seus plans. Els «Amics de l'Art Litúrgic» estan d'enhonorabona i amb ells tots els que sentim afecte a n'aquestes coses i ens fem un honor de defensar la seva causa.

Les reproduccions adjuntes millor que cap altre comentari, donen abastament una idea del que s'ha fet. L'altar sota l'absis, al fons del qual destaquen a contrallum, les línies dels pilars de la girola, és un gran baldaquí ple de sabor centenària sense caure en arqueologismes frets. Destinat a cobricelar l'altar on presideix la imatge de Maria, s'ha fet per una Verge del segle XIV que des del lloc secundari que ocupava darre-rament ha pujat en el lloc que correspon a la patrona primitiva de la Parròquia. Restaurada amb amor per en Priu, el successor de l'Oliva, el cerverí Duran i Sampere, arxiver de Barcelona i amic nostre estimat, va vigilar bé prou l'obra que feien les bones mans d'en Priu. El Director de l'obra i autor de l'altar i el que l'exorna, En Francesc Folguera, arquitecte, no cal dir com va confiar en ells.

Després d'aquesta part de restau-

ració vingué la part de nova creació: baldaquí, mesa, sagrari, canelobres, sacres, llànties i els altars laterals, tot va ésser fet de nou.

Els detalls dels gravats que il·lustren aquestes pàgines, parlen de com aixó ha estat fet. Pels treballs de ferro; Antoni Ibàñez i J. Gabarró. Pels treballs de pedra; Narcís Gosch. Per la metal·listeria; Antoni Urpi. Per la fusteria; Selat Germans. Pels daurats i restauració de la imatge i imatges dels nous altars laterals J. Priu.

FLAMA.

NOTICIARI

Archivo Español de Arte y Arqueología. — Han aparegut els volums 1 i 2 d'aquesta important publicació de història de l'art i arqueologia espanyola que publica el «Centro de Estudios Históricos de la Junta para Ampliación de Estudios» de Madrid. La Secció d'Arqueologia del «Centro», dirigida pel professor Gómez Moreno l'eminent home d'estudi, diu de la serietat i rigurositat científica de la publicació, que feia molta falta en un país com Espanya tan ple de riqueses artístiques inèdites, on hi ha la clau de molts problemes de la història de l'art occidental.

El sumari dels dos números publicats, és el següent:

Núm. 1. M. Gómez Moreno: «Sobre el Renacimiento en Castilla.» — F. J. Sánchez Cantón: «Maestre Nicolás Francés, pintor.» — R. de Orueta: «Un escultor animalista del siglo XIV»

— D. Angulo Iniguez: «Juan de las Roelas. Aportaciones para su estudio.» — «Varia.» — Bibliografía.

Núm. 2. E. Tormo Monzo: «Los cuatro grandes crucifijos de bronce dorado del Escorial.» — A. Prieto Vives: «El Puente Romano de Alconétar.» — C. de Margelina: «De arquitectura mozárabe. La Iglesia rupestre de Barbastro.» — J. Domínguez Bordona: «Miniaturas boloñesas del siglo XIV. Tres obras desconocidas de Niccolò de Bologna.» — J. Allende Salazar: «D. Felipe de Guevara, coleccionista y escritor de arte del siglo XVI.» — D. Angulo Iniguez: «El Maestro de la Virgo inter Virgines: la tabla del primer conde de Alba.» — J. Corriazo: «El Sarcófago Cristiano de Berja.» — P. M. de Arriano: «Un incunabile para la historia del encaje español.» — Bibliografía. — Varia.

L'*Archivo Español de Arte y Arqueología*, formarà un volum anyal de més de 300 pàgines de text amb més de 100 làmines. Publicarà ressenyes de llibres i revistes d'art. La correspondència deu adreçar-se al Secretari de Redacció, D. F. J. Sánchez Cantón, «Centro de Estudios Históricos», Almagro, 6, Madrid. El preu de la publicació és: Per Espanya: 30 ptas. l'any. Estranger: 35 pessetes. Número solt, 12 ptas. Surten tres fascicles anyals.

Edificis escolars

Ens comuniquen de Sant Joan de les Abadeses, que l'Ajuntament d'aquella vila projecta l'edificació d'un bell grup escolar. El projecte ha sigut encomanat al nostre amic el notable arquitecte En Jeroni Martorell.

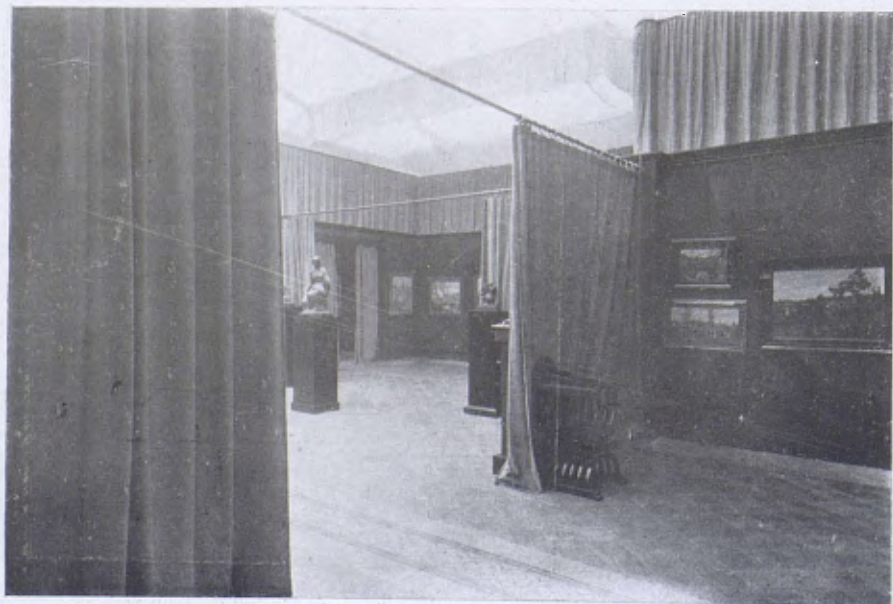
Igual encàrrec ha rebut de l'Ajuntament de Ribas.

En mans d'aquest arquitecte, l'obra és segur que no desdirà dels bells paisatges muntanyesos on ha d'ésser emplaçada.

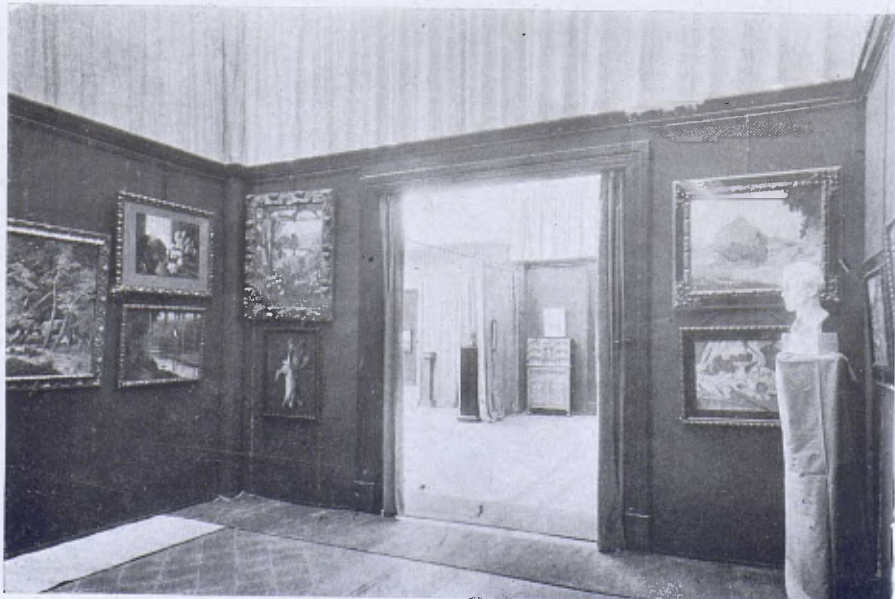
El succés de l'Exposició Llimona a Buenos Aires

La premsa de Buenos Aires ha fet al nostre il·lustre escultor una rebuda merescuda. Els grans rotatius de l'Argentina, en arribar el mestre, publicaren el seu retrat, la seva biografia i interessants entrevistes i comentaris a la seva obra. Les darreres noves que en tenim, ens diuen que els numerosos màrbres que en Llimona va enviar a l'Amèrica s'hi queden tots.

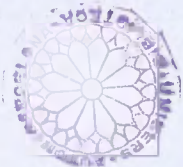
Felicitem a l'artista i ens felicitem del seu merescut triomf.

«Sala Parés». — Aspecte d'un costat. (Cl. Serra.)

«Sala Parés». — Aspecte d'una sala. (Cl. Serra.)

Una opinió valuosa sobre la «Gasetta de les Arts»

En la secció de Bibliografia de l'Archivo Español de Arte y Arqueología, núm. 2, apareix una nota extracte dels principals articles publicats en el primer any de la nostra GASETA DE LES ARTS, acompanyat del següent comentari que agraim i estimem, donada l'autoritat científica de la publicació.

Diu així:

«GASETA DE LES ARTS. Barcelona. Director: J. Folch i Torres. Publicació quincenal. — En 15 de mayo de 1924 començó a publicarse en Barcelona una revista de interés extraordinario, todavía apenas divulgada. Su presentación cuidada, su aspecto atractivo, la amplitud de su contenido y la seriedad y escrupulo científico que la caracterizan, harán de ella una de las más notables publicaciones españolas.»

En Santiago Rusiñol

L'eminent artista S. Rusiñol, ha fet una llarga campanya de pintura a València. El fruit de la seva estada allí, serà exhibit aviat a l'Exposició Casas-Clavassó-Rusiñol, que s'obrirà aviat a Can Parés. Ara en Rusiñol surt cap a Girona. Girona a la tardor atrau al pintor poeta, amb les seves arbredes rosses i els seus murs violeta.

La GASETA DE LES ARTS, prepara un número dedicat al mestre, que apareixerà dintre poc.

GASETA DE LES ARTS

Petritxol, 8 EDITORIAL POLÍGLOTA Apareix quinzenalment

Subscripció: Barcelona..... 2 ptes. al mes
Península i América 30 » l'any
Altres països..... 36 » »

Número solt: De l'any corrent Ptes. 1'25
» anter.or » 2

L'Exposició Carbonell de Molins de Rei

Un grup d'amics de l'art de Martorell, ha celebrat en el seu local «Estudi» una exposició del pintor vuitcentista en Carbonell Selva, que ha resultat molt interessant. Era en Carbonell sobretot, un excel·lent retratista. En el nostre proper número publicarem una informació donant a conèixer alguns retrats inèdits d'aquest interessant pintor, i també la institució dels joves amics de l'art de Molins de Rei, que han organitzat aquesta manifestació artística, que mereix molts elogis.

En Puig i Cadafalch cursarà la Història de l'Art Romànic a Catalunya a la Universitat d'Harvard dels Estats Units

En viatge d'estudi, es troba a Itàlia, l'eminent arqueòleg En Josep Puig i Cadafalch, preparant el curs que la primavera vinenta ha de donar a la Universitat d'Harvard. La Universitat d'Harvard, consti-

tueix a Amèrica, un dels centres més importants per l'estudi de l'arqueologia. Les Universitats americanes, tendint a especialitzar-se procuren donar relleu i extensió a una determinada facultat, de manera que els estudis especialitzats es concentrin així en llocs determinats.

El senyor Puig i Cadafalch sortirà cap a l'Amèrica el mes de febrer vinent. Té demanades unes conferències sobre art català al Museu Metropolità de Nova York i al Museu de Chicago.

Els joves pinters d'avençada

L'eminent crític d'art i pintor En Rafael Benet, té a punt per a publicar a la GASETA DE LES ARTS, una sèrie d'articles sobre els joves pintors catalans d'avençada; catàleg crític interessantíssim que anuncia tota una generació d'artistes. Tenim també en cartera altres treballs sobre els mateixos artistes: entre ells, un article d'en Gasch, sobre En Joan Miró i un altre d'En Llorenç Artigas sobre en Pruna.

La «Gasetta de les Arts» a l'Amèrica del Nord

Es una honor per a la nostra publicació la difusió que pren a l'Amèrica del Nord d'on venen cada mes notificacions de subscripció molt significatives, per correspondre a noms d'arqueòlegs i professors eminents i institucions de cultura.

L'art de Catalunya interessa a n'aqueu país, i és un goig per a nosaltres el d'ésser el vehicle de coneixença de les nostres coses en aquella gran terra.

Treballs en cartera

La GASETA DE LES ARTS, publicarà en sos números d'aquest hivern, una sèrie de comentaris crítics sobre mestres catalans. Està preparat un comentari a l'obra d'en Ramon Casas de l'època parisenca. Altra que el seguirà serà dedicat a l'Iu Pascual, un dels mestres del nostre paisatge. També es donaran a conèixer les darreres obres d'en Francesc Galí.

Seguint el criteri de què intervinguin en la nostra publicació tots els escriptors d'art de Catalunya, publicarem aviat un estudi crític sobre en Mas i Fondevila degut a la ploma del crític d'art En Manuel Marinello. També es publicarà un estudi crític de l'escultor M. Hugué degut a l'eminent escriptor En Josep Maria Junoy. Seguirà a n'aquests altres comentaris a l'obra dels nostres artistes.

GUIA DE LES ARTS I DELS ARTISTES

<p>Pintors</p> <p>BAIXERAS, DIONÍS CASP. 46. BENET, RAFAEL MUNTANER, 1, 2.ºn, 1.ª BIOSCA, JOAQUIM DIPUTACIÓ, 310. CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282. CANALS, RICARD PL. URQUINAONA, 9, 3.ºr CAPMANY, RAMON ESCUDELLERS, 8, TALLER. CARLES, D. CASP, 56. CENAC, ENRIC LLÚRIA, 53. COLOM, JOAN CLARÍS, 99. ESPINAL, M. A. PROVENÇA, 362. FERRATER, ANTONI DE. TRAVESSERA, 120, S. G. JUNYENT, OLAGUER Bonavista, 22. LLIMONA, JOAN LLÚRIA, 42, 2.ºn LLIMONA I BENET, RAFAEL Balmes, 19, 2.ºn, 2.ª MALLOL, IGNAS P. CLARÀ.—OLOI. MAS I FONDEVILA, A. ... CLARÍS, 30, 3.ºr MEIFREN, ELISEU BALMES, 67, 3.ºr, 2.ª MESTRES, FÈLIX DIPUTACIÓ, 289, 1.ºr MONENY, ENRIC TRAFALGAR, 36, 4.ºr. PERADEJORDI, JOAN ... ARIBAU, 57, 3.ºr, 1.ª RAURICH, NICOLAU ... BARCELONA, 24 (SARRIÀ) RINCON, VICENTS PETRITXOL, 14. VAYREDA, FRANCESC. ... P. VAYREDA. 4.—OLOI.</p> <p>Pintors de retauls</p> <p>SABATÉ PASTOR, BON.ª PLAÇA LETAMENDI, 34.</p> <p>Dibuixants il·lustradors</p> <p>CAMINS, JOSEP MALLORCA, 282. JUNCEDA, JOAN G. MALLORCA, 259, 2.ºn, 1.ª MIRET, RAMÓN CÒRCEGA, 333, ENT.</p> <p>Dibuixants-pintors</p> <p>CARDUNETS, ALEXANDRE DIPUTACIÓ, 235, 2.ºn, 1.ª MONENY NOGUERA, E. ... TRAFALGAR, 36, 4.ºr, 1.ª PERADEJORDI, JOAN... ARIBAU, 57, 3.ºr, 1.ª</p> <p>Dibuixants-decoradors</p> <p>ALEMANY, RAFAEL SANT DOMINGO, 4, (SANT CUGAT DEL VALLÈS.)</p> <p>Escultors</p> <p>CLARASÓ, ENRIC GRANADOS, TORRA SANT FRANCESC (SARRIÀ). FUXÀ, MANUEL ARAGÓ, 329. LLIMONA, JOSEP DIAGONAL, 410. MARÉS, FREDERIC MALLORCA, 184, INTERIOR NOGUÉS, ANSELM PASSATGE MERCÈ, 3. OTERO, JAUME ARAGÓ, 329. TENAS, JOSEP CARRER NÚM. 16, ENTRE DIAGONAL I CARRETERA DE SARRIÀ.</p> <p>VILADOMAT I MOSSANES, JOSEP SARDANYOLA.</p> <p>Decoració</p> <p>LENA, S. A. PL. ANTONI LOPEZ, 15, 3.ºr, 2.ª</p> <p>Decoradors</p> <p>BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA). LLONGUERAS, JAUME ... ALT ST. PERE, 18, 1.ºr, 2.ª MARCO, SANTIAGO ARAGÓ, 280. PALAU, JOSEP MALLORCA, 313. PARCERISAS I C.ª E. GRANADOS, 90 RIGOL, RAMON ROSSELLÓ, 168.</p> <p>Decoradors en guix</p> <p>ÀVILA, JACINTO..... PASSEIG DE ST. JOAN, 73.</p>	<p>Projectistes de jardins</p> <p>RIGOL ARTUR..... PL. TETUÁN, 18, TENDA.</p> <p>Acadèmies de dibuix i pintura</p> <p>BAIXAS PL. 1, 1.ºr</p> <p>Llibreries d'art</p> <p>EDITORIAL POLÍGLOTA PETRITXOL, 8. LLIBRERIA SUBIRANA. PORTAFERRISSA, 14. MARTÍNEZ PÉREZ, C. ... DR. DOU, 11, 2.ºn</p> <p>Editors de llibres d'art</p> <p>EDITORIAL MUNTAÑO-LA, S. A. PL. CATALUNYA, 9.</p> <p>Reportatges d'art</p> <p>SERRA, FRANCESC SALMERON, 156, 2.ºn</p> <p>Efectes de dibuix i pintura</p> <p>TEXIDOR, MODEST RBLA. CATALUNYA, 89. TEXIDOR, VÍDUA E. ... RONDA SANT PERE, 16.</p> <p>Antiquaris</p> <p>COSTACARVAJAL CALL, 28, PRAL. ESCLASANS, MARIA ... PIETAT, 10 (DAR.ª CAT.) QUER FARRÉS, FR.º ... PALLA, 27. VALENCIANO, J. CORRÍBIA, 2.</p> <p>Catifes (Manufactura)</p> <p>AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS). GALÍ, F. (Agent de A. Tronc. París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª</p> <p>Construcció i decoració</p> <p>BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª. STA. ELENA, 4 i 6.</p> <p>Constructors d'obres</p> <p>OLIVA MALLOL RDA. S. PERE, 48, 2.ºn, 2.ª CONSTRUCCIONS TEKTON VIA LAIETANA, 40, ENT.º</p> <p>Ebenistes</p> <p>BUSQUETS, JOAN P. GRÀCIA, 36. HOMAR, G. CANUDA, 4. ORRI, FREDERIC ARIBAU, 226. REIG I BERNET, LLUÍS.. ENRIC GRANADOS, 21. VAYREDA, RAIMOND... BORRELL I DIPUTACIÓ, 111</p> <p>Enquadernadors</p> <p>MIQUEL-RIUS MALLORCA, 207.</p> <p>Escultors decoradors</p> <p>SOLER, FRANCESC ARIBAU, 224 INTERIOR.</p> <p>Escultura religiosa</p> <p>CAMPS ARNAU, J. M.ª ... MONTSENY, 77 (GRÀCIA). HOMS, JERONI FRANC. GINER, 23, PRAL.</p> <p>Fotografes d'art</p> <p>MASANA RDA. S. PERE, 3, PRAL., 1.ª</p> <p>Fusteries artístiques</p> <p>CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121. TARRAGÓ, ENRIC..... CONSELL DE CENT, 283.</p>	<p>Galeries d'exposicions</p> <p>AREÑAS CORTS, 670. CAMARIN, EL CORRÍBIA, 7. GALERIES DALMAU ... P. GRÀCIA, 62. GALERIES LAIETANES. CORTS, 613. MALMEDÉ, L. P. GRÀCIA, 68. PINACOTECA, LA CORTS, 644. SALA PARÉS (MARAGALL) PETRITXOL, 8</p> <p>Joiers</p> <p>SUNYER, R. CORTS, 643.</p> <p>Làmpares</p> <p>BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129.</p> <p>Mares i motlures</p> <p>ESTEVA I C.ª, S. EN C. ... P. GRÀCIA, 18.</p> <p>Metalls d'art</p> <p>BIOSCA I BOTEY RBLA. CATALUNYA, 129. CORBERÓ, PERE ARIBAU, 103.</p> <p>Miralls</p> <p>CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9.</p> <p>Mobles moderns</p> <p>BADRINAS, A. NEPTÚ, 2 (GRÀCIA).</p> <p>Paper de fil</p> <p>GUARRO VIA LAIETANA, 7.</p> <p>Papers pintats</p> <p>GUASCH, FILL DE JOSEP. RAURICH, 8. SÀLVIA, FILLS DE SALV... PORTAL DE L'ÀNGEL, 4</p> <p>Parquets (fàbriques)</p> <p>BASTÚS, QUERALTÓ I C.ª SANTA ELENA, 4 i 6. CASAS, VÍDUA DE F. ... DIPUTACIÓ, 119-121.</p> <p>Pedra artificial</p> <p>MINGUELL, JOAN PARÍS, 209.</p> <p>Pintors decoradors</p> <p>CASALS PEYPOCH, J.... ROGER DE FLOR, 164. COROMINAS, MANUEL... ASTÚRIES, 14 (GRÀCIA). TOLOSA, AURELI..... PL. LETAMENDI, 29. TRUJOLS BLEY, JOAN .. SANT GERVAZI, 14 (S. G.)</p> <p>Plateries d'art</p> <p>JENSEN, GEORG..... PASSEIG DE GRÀCIA, 90</p> <p>Reproduccions artístiques</p> <p>BECHINI, GABRIEL..... ROGER DE FLOR, 162. DEKOR PL. ANTONI LÓPEZ, 15. PRIU, TOMÀS CONSELL DE CENT, 368. RENART, J. DIPUTACIÓ, 271.</p> <p>Tapisseries</p> <p>BLANCO BAÑERES, H... CALL, 21. GALÍ, F. (Agent de A. Tronc. París) P. DE GRÀCIA, 59, ENT., 2.ª</p> <p>Tapissers</p> <p>GILABERT I MANÀ RBLA. CATALUNYA, 68. LLOSA, PERFECTE..... BALMES, 128, TENDA.</p> <p>Tapissos (Manufactura)</p> <p>AYMAT, TOMÀS RIUS I TAULET, 21 (SANT CUGAT DEL VALLÈS).</p> <p>Vidres d'art</p> <p>CAMALÓ, SUCCESSORS DE. LAURIA, 9. GRANELL I C.ª..... ENRIC GRANADOS, 46. RIGALT, BULBENA I C.ª CASANOVA, 32.</p>
--	---	---

GEORG JENSEN

COPENHAGUE

PLATERIA D'ART

EXPOSICIÓ I VENDA
URALITA, S. A.
PASSEIG DE GRÀCIA, 90

BRONZES D'ART
FERRETERIA I METALLS PER A OBRES
LÀMPARES
INSTAL·LACIONS AIGUA I GAS

BIOSCA & BOTEY, S. L.

VENDES: **Rambra Catalunya, 129** TALLERS: **Roger de Flor, 189**
Telèfon 1228 G. Telèfon 1005 G.

Construccions · Mobiliari
DECORACIÓ

Parcerisas i C.ª

— Fusteria mecànica —
Fàbrica de parquet-duela

Enric Granados, 90 Telèf. 5201 A.

TEL. 813-S. P. GRANVIA, 643
BARCELONA
CASA FUNDADA L'ANY 1835

SALA PARÉS
Galeries d'Exposició

Establiments
MARAGALL

PETITXOL, 315 TELÈF. 3533 A.
BARCELONA

LA BASÍLICA

COMPRA I VENDA
DE
Antiguitats :
: Exposicions

Basilio Nebot Pietat, 6
BARCELONA

G. Homar

Mobles
Làmpares
Decoració
Antiguitats

Canuda, 4 **BARCELONA**

JOAN BUSQUETS

Casa fundada l'any 1840

MOBLES ARTÍSTICS DECORACIÓ
OBJECTES PER A PRESENT

Exposició, Despatx i Tallers:
Passeig de Gràcia, 36 = Tel. 5314 A. = **Barcelona**

ANTIGA CASA A. OLIVA
FUNDADA EN 1885

T. Priu Mariné

Taller de daurats · Altars · Imatges
Decoració i reproducció en pasta
d'objectes d'art antic i modern
Casa especial per a la restauració
de retaules antics

Consell de Cent, 368 TELÈF. 2002 S. P.
(entre Bruch i Glòria) **BARCELONA**

EXPOSICIÓ
Compra i Venda d'Antiguitats

J. Valenciàno

Corribia, 2, pral. (Cant. Pl. Nova)
BARCELONA

LA PINACOTECA
de
GASPÀ ESMATJES

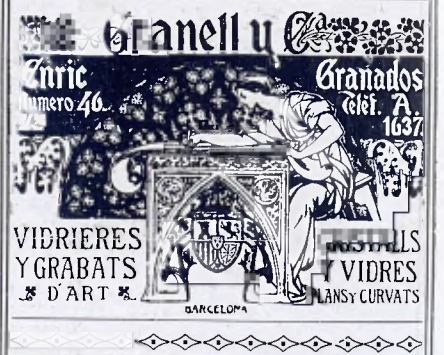
MARCS I GRAVATS
EXPOSICIONS PERMANENTS

Corts, 644 (entre P. Gràcia i Claria). Telèfon 5045 A.
BARCELONA

ANTIGUITATS
D'ART

Call 28 PRAL.
(CARRER FERNANDO)
(PLAÇA ST. JAUME)

BARCELONA

GUIA CATALANA
DE FERROCARRILS

SISTEMA PRÀCTIC D'ITINERARIS DE
FERROCARRILS · ENLLAÇOS AMB
AUTÒMIBUS, TARTANES, ETC.
HOTELS I FONDES DE CATALUNYA
LLISTA DE RECADERS · MERCATS
I FIRES · MAPA

LA MÉS PRÀCTICA · LA QUE CIRCULA MÉS

El més gran assortit
en

Llibres d'Art

LLIBRERIA
SUBIRANA

Porta-ferrissa, 14 **Barcelona**

LLIBRES
ENQUADERNACIONS
IMPRESSIONS

Editorial Políglota

Petritxol, 8 **BARCELONA**

REVESTIMENTS
DECORATIUS

DEKOR

Novíssima aplicació
de la **URALITA** a les
Arts Decoratives

REPRODUCCIÓ EN RESPATLLERS I
ARTESONATS DE LES TALLEES ANTIGUES
DE FUSTA EN LLURS TONS NATURALS

URALITA, S. A.

BARCELONA. PL. ANTONI LÓPEZ, 15
TELÈFONS 1644 A. - 848 A.

LLOC D'EXPOSICIÓ I VENDA:
PASSEIG DE GRÀCIA, 90 — SUCURSAL
TELÈFON 53 G.

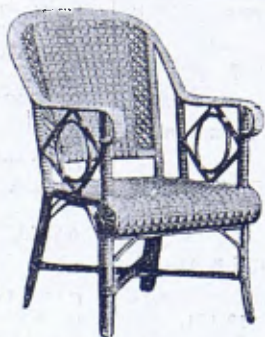
Oliva Mallol

Constructor d'obres

DESPATX:

RONDA SANT PERE, 48, 2.ª, 2.ª
TELÈF. 1620 S. P.

MAGATZEM: PORTAL NOU, 52
BARCELONA

MOBLES ARTÍSTICS
DE ROTEN (JONC)

FÀBRICA:

Passeig de Gràcia, 115
BARCELONA